

RECENZE — REVIEWS

K. Reusser, M. Reusser-Weyneth (Hrsg.): *Verstehen. Psychologischer Prozess und didaktische Aufgabe.* Verlag Hans Huber, Bern 1994, 272 stran.

Tato pozoruhodná publikace osloví českého čtenáře již svým frontispisem. Byl zvolen z J.A. Komenského „Orbis Sensualisum Pictus“ (1658). Pod obrázkem učitele a žáka je titul *Invitatio* a následuje dialog učitele a žáka (vlevo latinsky, vpravo německy) v následujícím znění. Učitel: Přístup hochu, uč se moudrosti. Žák: Co je moudrost? Učitel: Vše, co je nutné, abychom správně rozuměli, správně konali a správně to vyjádřili. Žák: A kdo mně to naučí? Učitel: Já a Bůh ...

Publikace je věnována památce významného švýcarského psychologa, Hanse Aebliho (1923-1990), žáka Jeana Piageta a vydavatele jeho spisů, autora četných publikací, které v průběhu plodného života stále více směřovaly k řádu myšlení a k zdůraznění rozumění v pedagogickém a didaktickém procesu. Je to patrné zejména v jeho knize „Denken. Das Ordnen des Tuns.“ Bd I., Bern 1980, v kapitole „Handlungen verstehen“ (J. Engelkamp, Hrsg., *Psychologische Aspekte des Verstehens*, Berlin 1984) i v publikaci směřující do pedagogické praxe „Grundlagen des Lehrens“, Stuttgart, 1987), jejíž překlad jsme před r. 1989 marně iniciovali (dvakrát v Praze, dvakrát v Bratislavě byl odmítnut z ideologických důvodů).

V knize jsou shromážděny příspěvky ze symposia, které se konalo v r. 1989 na počest 65.narozenin H. Aebliho v Bernu za účasti 300 spolupracovníků a hostů domácích i zahraničních. Těmto příspěvkům se ve vydané publikaci dostalo promyšleného uspořádání, obsáhlého propojení a zhodnocení, a to péčí manželů Reusserových, někdejších žáků a spolupracovníků prof. Aebliho. Titul publikace je názvem jejich obsáhlého úvodního příspěvku. Následuje první díl věnovaný psychologickým aspektům rozumění. Walter Kintsch (University of Colorado) předkládá kognitivně psychologické model rozumění textům; zaměřuje se na literární texty. Klaus Foppa z psychologického ústavu univerzity v Bernu se podle svého názoru věnuje zanedbávanému problému, a to rozumění v dialogu, a srovnává je s rozuměním textu; klade si otázku, zda jde o dvě strany téže mince. Thomas B. Seiler (TU Darmstadt) sleduje vývoj rozumění od dětství do adolescence. Hans Aebli, emeritní profesor univerzity v Bernu, rozvíjí kognitivně psychologickou analýzu rozumění vtipům, humoru, a vyvozuje závěry, z nichž některé směřují do pedagogické praxe.

Tím je dán přechod k druhému dílu s názvem „Učit se rozumět a učit rozumět.“ Všechny tyto příspěvky mají co říci k psychologickým základům moderní pedagogiky a didaktiky, ať již jde o kapitolu U. Aeschbachera (Basel a Curych) o rozumění jako operační pohyblivosti a vhledu, nebo E. Lehtinen (Univerzita v Joensuu, Finsko) o institucionálních a motivačních rámcových podmínkách a procesech rozumění ve výuce nebo F.E. Weinerta (Max-Planck-Institut für Psychologische Forschung, Múnchen) s názvem „Učit se učit a rozumět vlastnímu učení“ a další.

Každá kapitola je doložena obsáhlým výběrem literatury, na mnoha místech se využívá ilustrací pomocí obrázků, modelových schémat a grafického znázornění výsledků zkoumání.

Každý, kdo se zajímá o odpověď na otázku, co znamená rozumění jako psychologický proces, případně, zda je možné učit rozumění jako operační činnosti, najde v této publikaci mnoho podnětného.

Josef Švancara